

Befolkningens tillit til og syn på forskning

21100201

Januar 2021

Innhold

3 Om undersøkelsen

8 Oppsummering

11 Befolkningens tillit til forskning

15 Syn på forskning og utvikling

19 Koronapandemien

24 Forskere og korona

27 Vaksiner

32 Kjennskap Grønn plattform

34 Oppfatning av omstridte påstander

Om undersøkelsen

Dokumentasjon av undersøkelsen I

Om undersøkelsen

- På oppdrag fra Norges Forskningsråd gjennomfører Kantar en spørreundersøkelse blant befolkningen i Norge om ulike tema knyttet til tillit til og syn på forskning. Denne rapporten omfatter resultater fra den ellefte gjennomføringen av undersøkelsen.
- De foregående målingene ble gjennomført i henholdsvis april, juni og november 2019, samt mars, april, mai, juni, september, to ganger i november og en gang i desember 2020.

Metode

- Undersøkelsen ble sendt ut 20. januar, og avsluttet 27. januar 2020 som en del av en panelbuss som samler spørsmål om ulike tema.

Utvalgsbase

- Undersøkelsen ble gjennomført på Kantar sitt internettpanel, GallupPanelet.

Antall intervju og svarprosent

- Undersøkelsen ble sendt ut til totalt 3.135 personer.
- Totalt svarte 1.187 personer, noe som gir en responsrate på 37,8%.

Utvalg og målgruppe

- Målgruppen var innbyggere i Norge i alderen 18+ år.

Vekting

- Resultatene er vektet i henhold til befolkningsstatistikk fra SSB for kjønn, geografi, alder og utdanning. Nettoutvalget er overrepresentert blant høyt utdannede og innbyggere i alderen 45+ år. Dette korrigeres av vekten.

		Netto- utvalg	Populasjon	Over- representasjon
Geografi	Oslo/Akershus	25%	24%	1 %
	Rest Østland	25%	26%	-1 %
	Sør-/Vestland	30%	31%	-1 %
	Tr.lag/Nord-Norge	20%	18%	2 %
Kjønn	Mann	49%	50%	-1 %
	Kvinne	51%	50%	1 %
Alder	Under 30	9%	24%	-15 %
	30-44	19%	25%	-6 %
	45-59	27%	25%	2 %
	60+	45%	27%	18 %
Utdanning	GSK/VGS	38%	68%	-30 %
	Uni/høyskole	62%	32%	30 %

Ansvar

- Seniorrådgiver Jarle Hersvik i Kantar hadde ansvaret for gjennomføring og rapportering av undersøkelsen.
- Kontaktperson i Norges Forskningsråd var spesialrådgiver samfunnsdialog og media, Gunnar Bolstad.

Rapport

- Resultatene presenteres i to deler, der del 1 omfatter resultater tilknyttet forskning, og del 2 omfatter resultater tilknyttet Forskningsrådet.

- Det vil alltid knytte seg en viss usikkerhet til resultatene når vi spør et utvalg, av befolkningen. Denne usikkerheten, eller feilmarginen, kan beregnes statistisk. Et sentralt mål i denne sammenhengen er standardavviket. Standardavviket beregnes ut fra hvor mye hver enkelt enhet avviker fra gjennomsnittet for alle enhetene i undersøkelsen når det gjelder den egenskapen vi ønsker å måle. Med utgangspunkt i standardavviket kan vi beregne feilmarginen for det aktuelle resultatet.
- Fastsettelsen av feilmarginen vil også avhenge av hvor stor usikkerhet vi er villige til å akseptere. Det vanlige er å angi feilmarginer basert på 95 prosent sannsynlighet. Dette betyr at hvis vi hadde 100 forskjellige uavhengige utvalg, ville resultatet ligge innenfor de feilmarginene vi oppgir i minst 95 av de 100 undersøkelsene. Det vil igjen si at det bare er 5 prosent sannsynlighet for at den faktiske fordelingen i befolkningen *ikke* ligger innenfor de oppgitte feilmarginene.
- Feilmarginene i prosenttabeller uttrykkes i prosentpoeng. Hvis vi for eksempel har funnet at 60 prosent i et utvalg på 1000 innbyggere er enige i en påstand, gir dette en feilmargin på +/- 3,1 prosentpoeng.
- Det er det da med 95 prosent sannsynlighet et sted mellom 56,9 og 63,1 prosent av innbyggerne er enige i påstanden, men det mest sannsynlige resultatet er 60 prosent.
- Dersom vi kun har intervjuet 50 personer, og 60 prosent er enige i påstanden, vil feilmarginene være på hele +/- 14 prosentpoeng. I dette tilfellet kan vi ikke være «helt sikre» (95 prosent sikre) på at flertallet av innbyggerne er enige i påstanden.
- Tabellen på neste side kan brukes som et hjelpemiddel ved tolkningen av resultatene. Tabellen er basert på såkalte «uendelighets-univers», der populasjonen er 10 ganger eller mer det antall intervju som foreligger.

Tabell: Feilmarginer i uendelighetsunivers

Størrelsen på feilmarginen i +/- prosentpoeng							
Antall enheter/Svar	50(50) %	40(60) %	30(70) %	25 (25) %	20(80) %	10(90) %	5(95) %
50	14,3	14,0	13,1	12,4	11,4	8,6	6,2
100	10,1	9,8	9,2	8,7	8,0	6,0	4,4
200	7,1	6,9	6,5	6,1	5,7	4,3	3,1
400	5,0	4,9	4,6	4,3	4,0	3,0	2,2
500	4,5	4,4	4,1	3,9	3,6	2,7	2,0
600	4,1	4,0	3,7	3,5	3,3	2,5	1,8
1000	3,2	3,1	2,9	2,7	2,5	1,9	1,4
1500	2,6	2,5	2,4	2,2	2,1	1,5	1,1
2500	2,0	2,0	1,8	1,7	1,6	1,2	0,9

Oppsummering

- Den foreliggende rapporten omfatter den ellefte runden av befolkningsundersøkelsen om befolkningen tillit til forskning og syn på Forskningsrådet.
- Andelen som oppgir at de har tillit til forskning er stabil sammenliknet med målingene i november. Nær 9 av 10 oppgir at de har tillit. Det er fortsatt en forskjell mellom de med og uten høyere utdanning, og denne forskjellen holder seg stabil fra målingene i november. Gjennom hele måleperioden har andelen som oppgir liten eller meget liten tillit vært svært lav, på mellom 1% og 4%. Gjennom hele måleperioden oppgir personer med høyere utdanning i større grad at de har tillit til forskning enn personer som ikke har høyere utdanning. Andelen som har tillit til forskning blant de som har høyere utdanning er relativt stabil over tid, mens den svinger mer blant de som ikke har høyere utdanning. Blant de som ikke har høyere utdanning skjer endringen primært ved at færre svarer verken eller på spørsmålet om tillit til forskning. Andelene som har tillit i de to gruppene er stabil sammenliknet med målingene i november.
- Andelen som sier seg enig i påstanden om at de personlig nyter godt av det som skjer innenfor forskning og utvikling, øker sammenliknet med målingen i november 2020. Andelen som da sa seg enig i påstanden var på 57%, mens den nå ligger på 66%.
- Samtidig ser vi en nedgang i andelene som oppfatter at forskningsresultater er kjøpt av industri eller myndigheter og dermed ikke er til å stole på og at forskningsresultater i stor grad er preget av forskernes egne politiske holdninger og oppfatninger. I November var det 18% som sa seg helt eller delvis enig i disse påstandene, mens den nå i januar ligger på 14%.
- Andelen som oppgir at de har tillit til ulike yrkesgrupper som uttaler seg om koronasituasjonen holder seg stabil sammenliknet med målingen i november. Det er fortsatt om lag 9 av 10 som oppgir at de har tillit til uttalelser fra leger/helsepersonell og forskere.
- Andelen som oppgir at de har tillit til den jobben forskerne gjør med koronasituasjonen, øker sammenliknet med målingen sent i november 2020. Andelen som oppgir at de har ganske eller meget liten tillit er gjennomgående lav i alle undergrupper.
- Oppfatningen av at vaksiner er trygge holder seg stabil på et høyt nivå. I januar 2021 er det 86% oppgir at de er helt eller ganske enige i påstanden om at vaksiner er trygge. Dette er på nivå med målingene i november. Gjennom hele måleperioden er andelen som er ganske eller helt uenige i påstanden lav. Påstanden som er fremsatt i forhold til om man vil la seg vaksinere er endret etter at vaksineleveransene har begynt å komme til Norge. 85% oppgir at de er helt eller ganske enig i påstanden om at de vil la seg og sine nærmeste vaksinere når de får tilbud.

Oppsummering

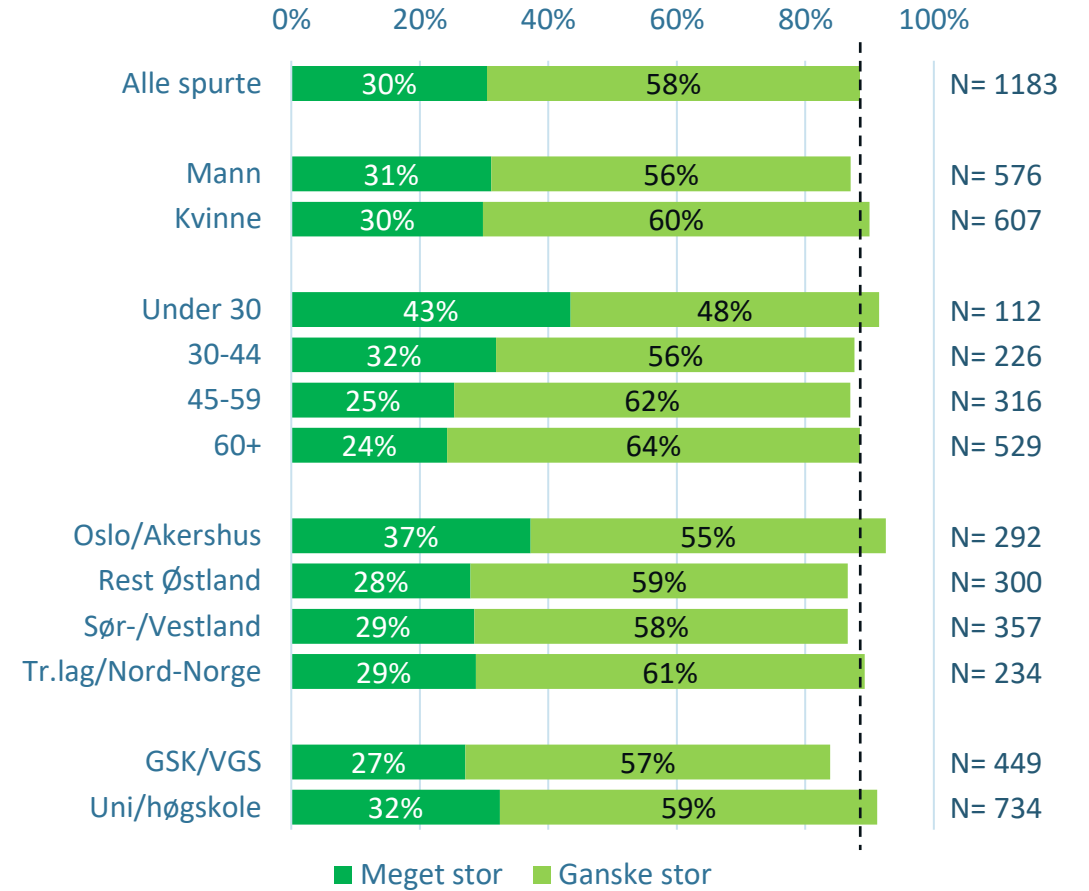
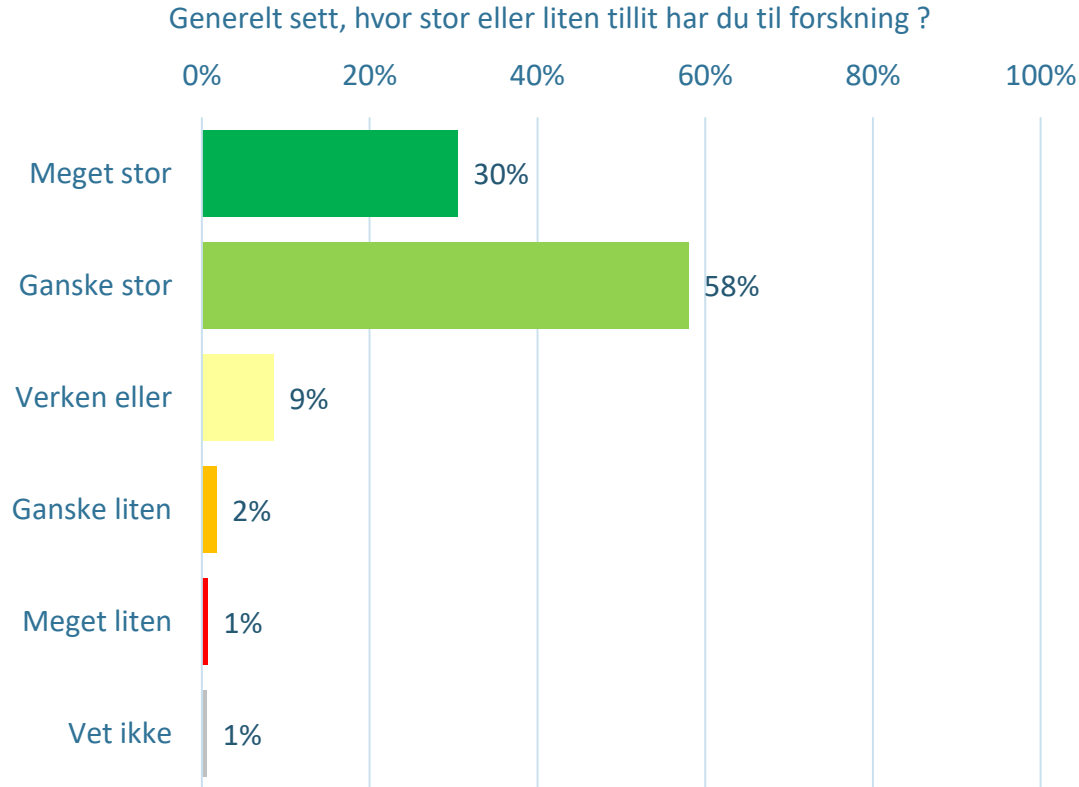
- Det er i denne målingen fremsatt 5 omstridte påstander om ulike tema. Det er gjennomgående få som oppgir at de er helt eller ganske enige i de påstandene som settes fram. 2% er enige i påstanden om at det forekom utbredt valgfusk i presidentvalget i USA, mens 9% er helt eller ganske enige i påstanden om at myndighetenes koronatiltak er for vidtgående. Mer enn 8 av 10 tar sier seg ikke enig i noen av de fremsatte påstandene. 11% oppgir at de er helt eller ganske enig i 1 av de fremsatte påstandene. I denne gruppen er det flest som har sagt seg enig i påstanden om at myndighetenes koronatiltak er for vidtgående. Mindre enn 2% oppgir at de er helt eller ganske enig i 3 eller flere av påstandene som er fremsatt. Samtidig er det 1 av 3 som tar aktivt avstand fra alle de 5 påstandene og oppgir at de er helt eller ganske uenig i alle.

Befolkningens tillit til forskning

Generelt sett, hvor stor eller liten tillit har du til forskning?

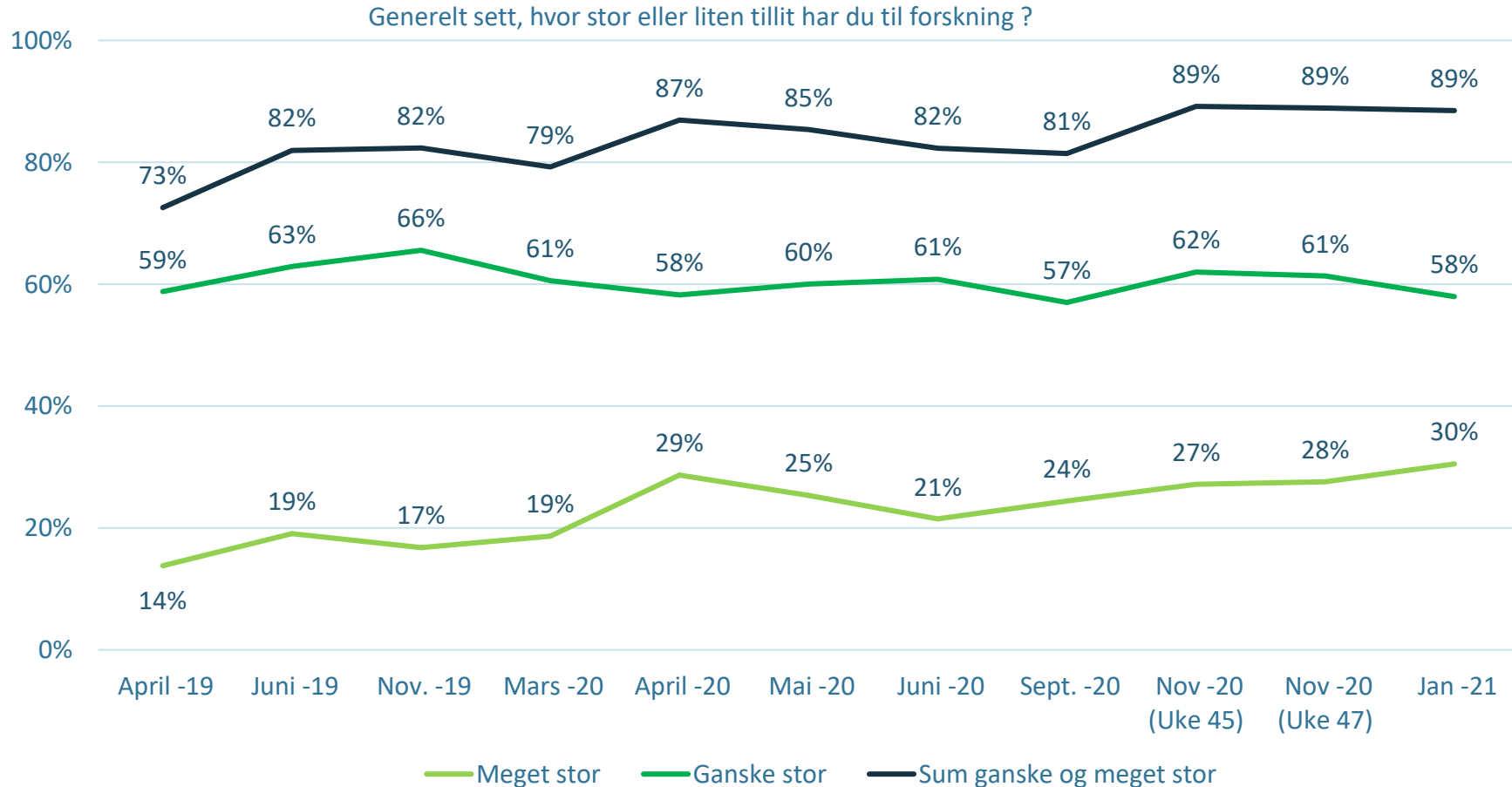
Andelen som oppgir at de har tillit til forskning er stabil sammenliknet med målingene i november. Nær 9 av 10 oppgir at de har tillit. Det er fortsatt en forskjell mellom de med og uten høyere utdanning, og denne forskjellen holder seg stabil fra målingene i november. Gjennom hele måleperioden har andelen som oppgir liten eller meget liten tillit vært svært lav, på mellom 1% og 4%.

Generelt sett, hvor stor eller liten tillit har du til forskning?

Som i de to målingene i november oppgir nær 9 av 10 at de har ganske eller meget stor tillit til forskning.

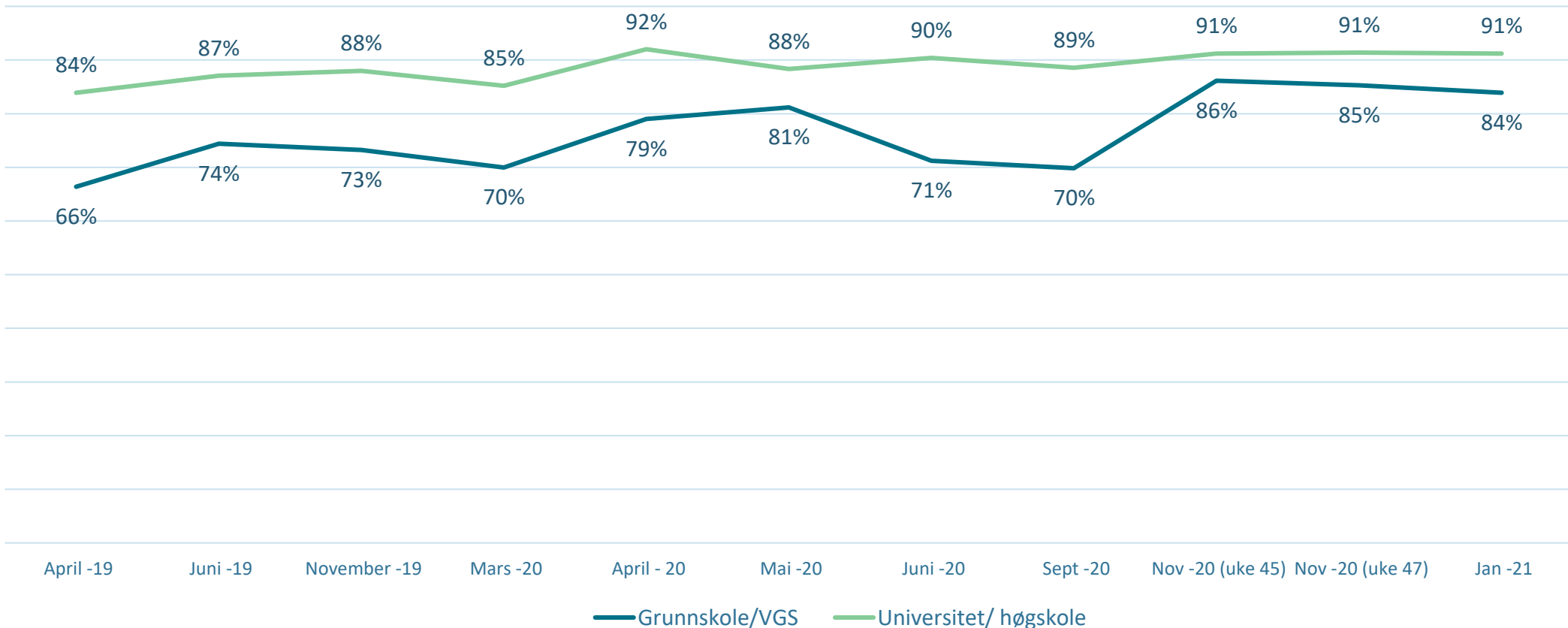

Generelt sett, hvor stor eller liten tillit har du til forskning?

Gjennom hele måleperioden oppgir personer med høyere utdanning i større grad at de har tillit til forskning enn personer som ikke har høyere utdanning. Andelen som har tillit til forskning blant de som har høyere utdanning er relativt stabil over tid, mens den svinger mer blant de som ikke har høyere utdanning. Blant de som ikke har høyere utdanning skjer endringen primært ved at færre svarer verken eller på spørsmålet om tillit til forskning. Andelene som har tillit i de to gruppene er stabil sammenliknet med målingene i november.

Generelt sett, hvor stor eller liten tillit har du til forskning ? Sum ganske eller meget stor tillit

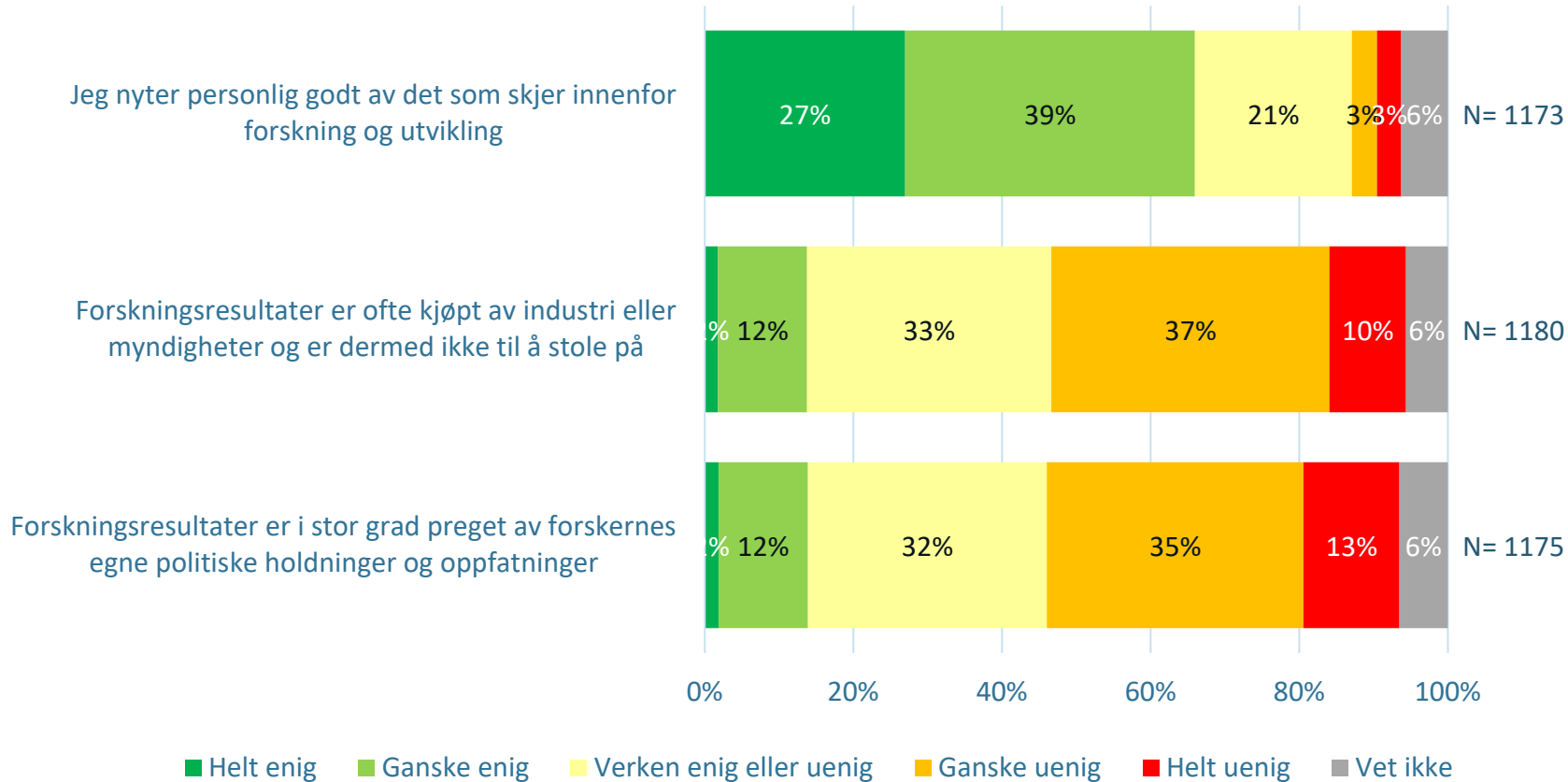

Syn på forskning og utvikling

I januar er det nå 2 av 3 som sier seg helt eller delvis enige i påstanden om at de personlig nyter godt av det som skjer innen forskning og utvikling.

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander...

(N=1095-1104)

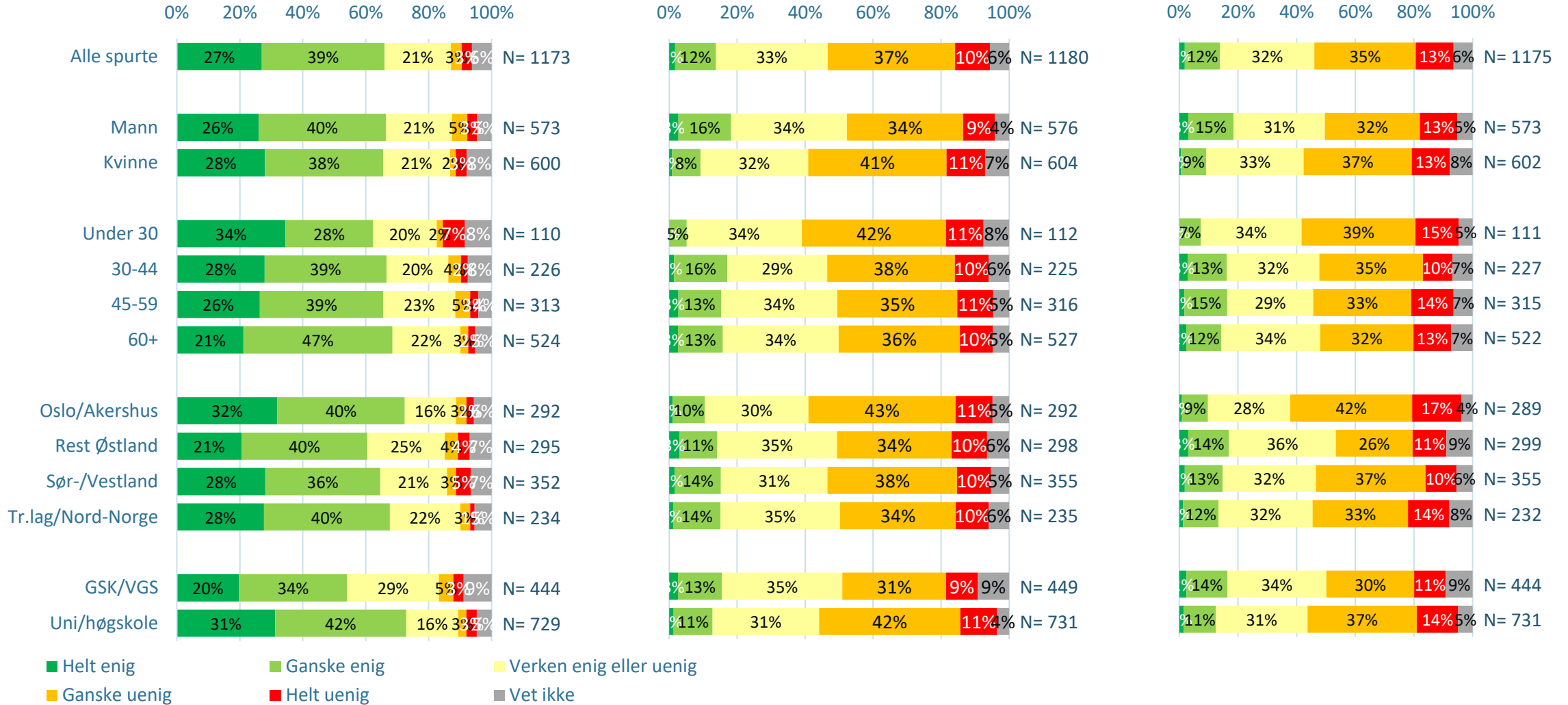
- Andelen som sier seg enig i påstanden om at de personlig nyter godt av det som skjer innenfor forskning og utvikling, øker sammenliknet med målingen i november 2020. Andelen som da sa seg enig i påstanden var på 57%, mens den nå ligger på 66%.
- Samtidig ser vi en nedgang i andelene som oppfatter at forskningsresultater er kjøpt av industri eller myndigheter og dermed ikke er til å stole på og at forskningsresultater i stor grad er preget av forskernes egne politiske holdninger og oppfatninger. I November var det 18% som sa seg helt eller delvis enig i disse påstandene, mens den nå i januar ligger på 14%.

Syn på forskning og utvikling i undergrupper

Jeg nyter personlig godt av det som skjer innenfor forskning og utvikling

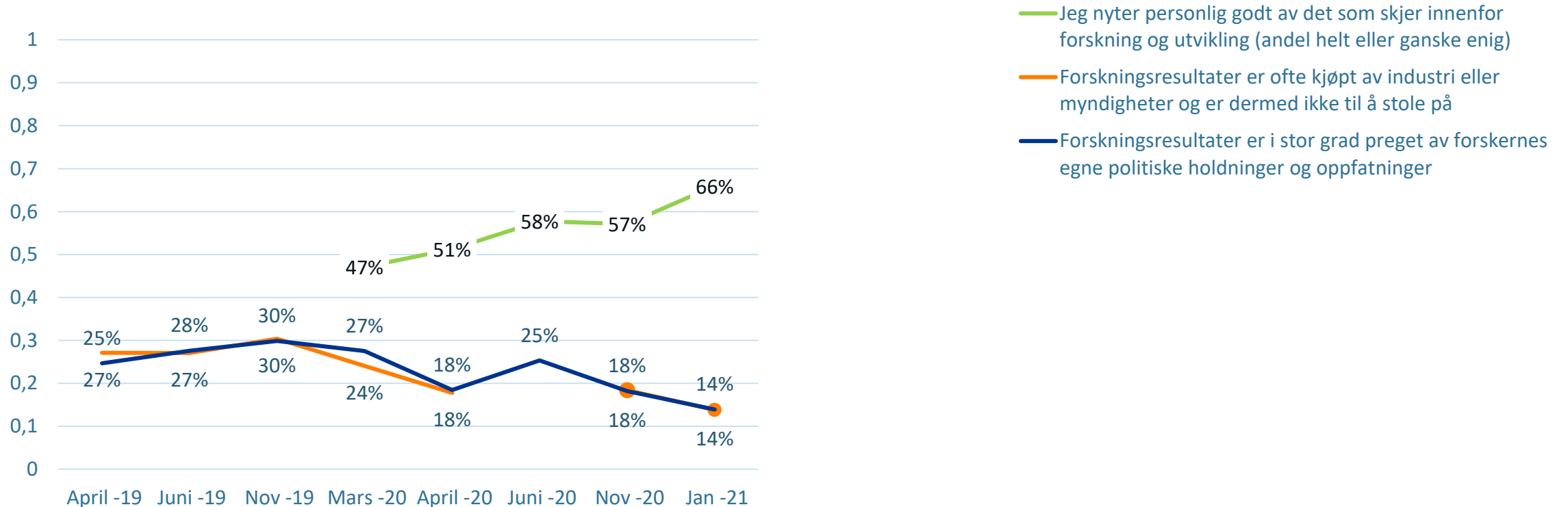
Forskningsresultater er ofte kjøpt av industri eller myndigheter og er dermed ikke til å stole på

Forskningsresultater er i stor grad preget av forskernes egne politiske holdninger og oppfatninger

Andelen som er helt eller ganske enig i påstanden «jeg nyter personlig godt av det som skjer innenfor forskning og utvikling» øker fra november. Dette henger trolig sammen med at det nå har kommet flere vaksiner mot korona.

Det er nå kun 14% som sier seg helt eller ganske enig i påstandene om at forskningsresultater er kjøpt av industri eller myndigheter og dermed ikke er til å stole på og at forskningsresultater i stor grad er preget av forskernes egne politiske holdninger og oppfatninger.

Koronapandemien

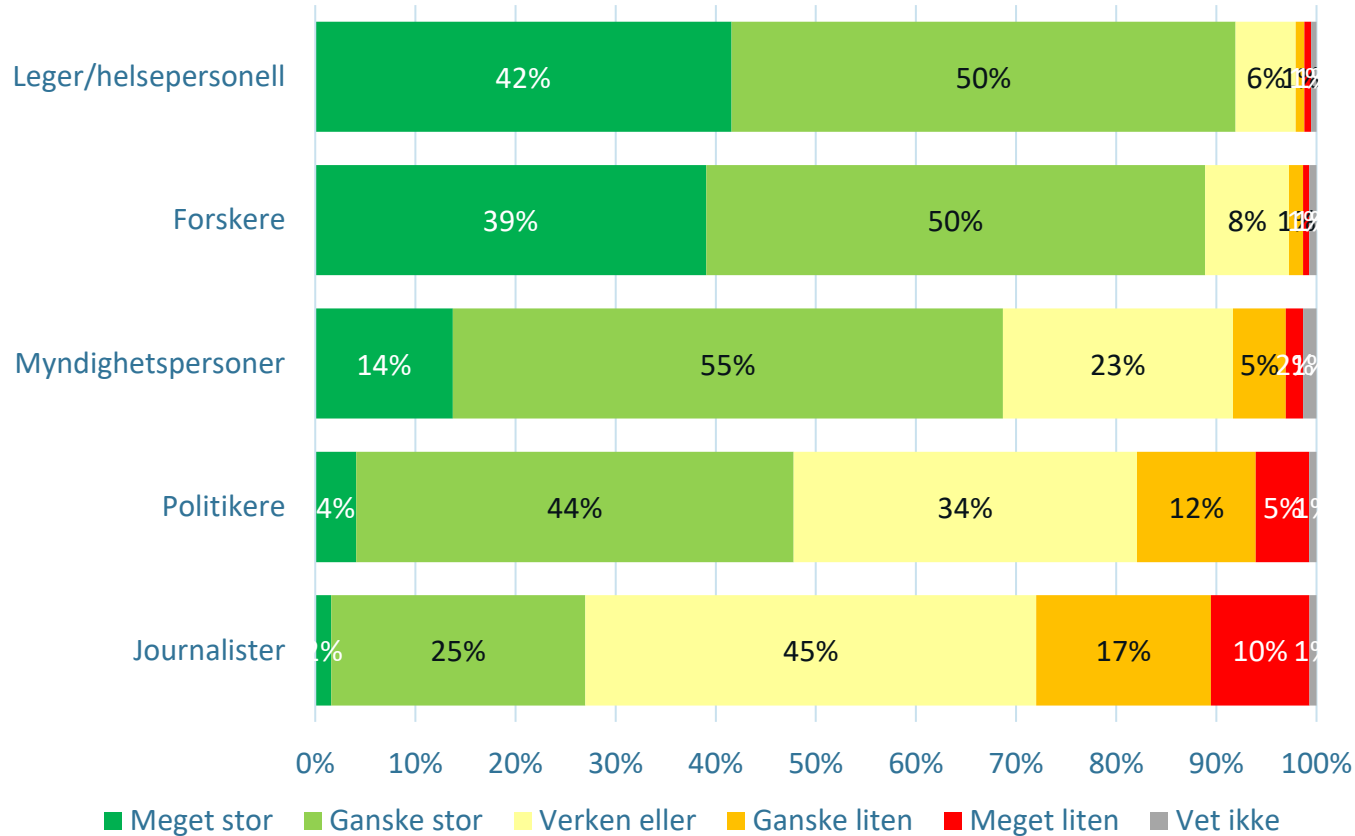

Tillit til uttalelser i nyhetsmedier fra ulike yrkesgrupper

Andelen som oppgir at de har tillit til ulike yrkesgrupper som uttaler seg om koronasituasjonen holder seg stabil sammenliknet med målingen i november.

Hvilken tillit har du til følgende grupper når de uttaler seg om koronaviruset i norske nyhetsmedier? (N=1176-1181)

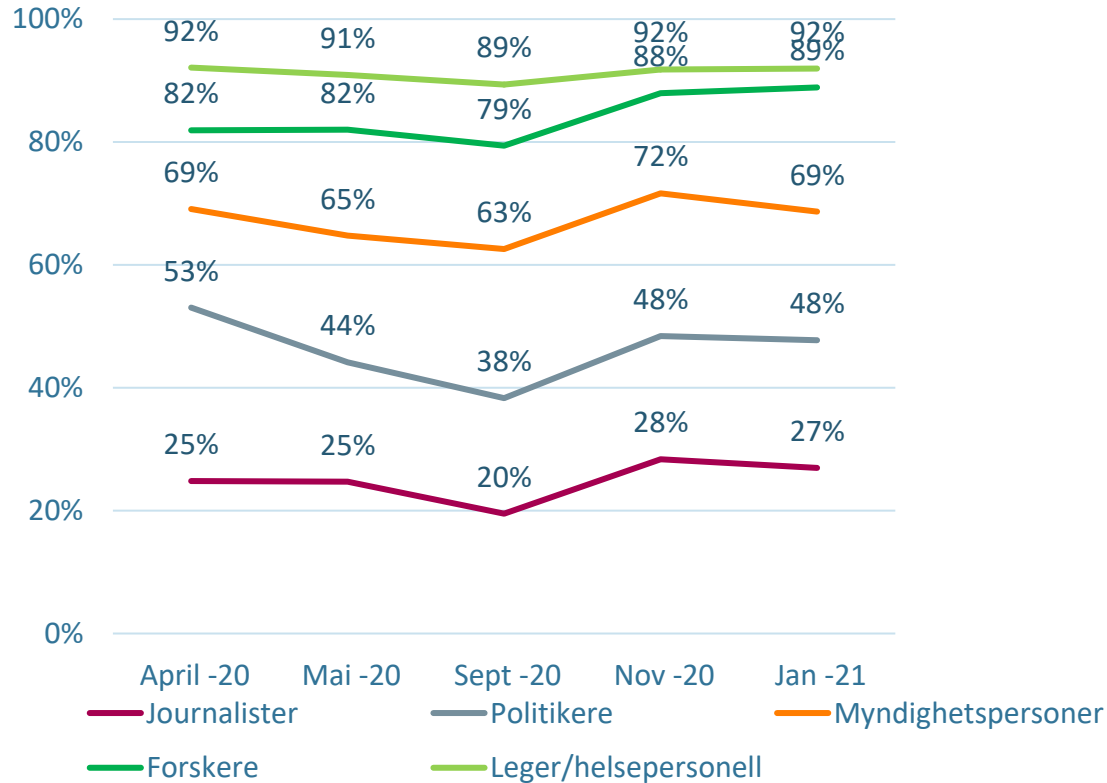
- Det er fortsatt om lag 9 av 10 som oppgir at de har tillit til uttalelser fra leger/helsepersonell og forskere.
- 7 av 10 oppgir at de har tillit til uttalelser fra myndighetspersoner, mens om lag halvparten oppgir at de har tillit til politikere.
- 27% oppgir at de har tillit til uttalelser fra journalister.

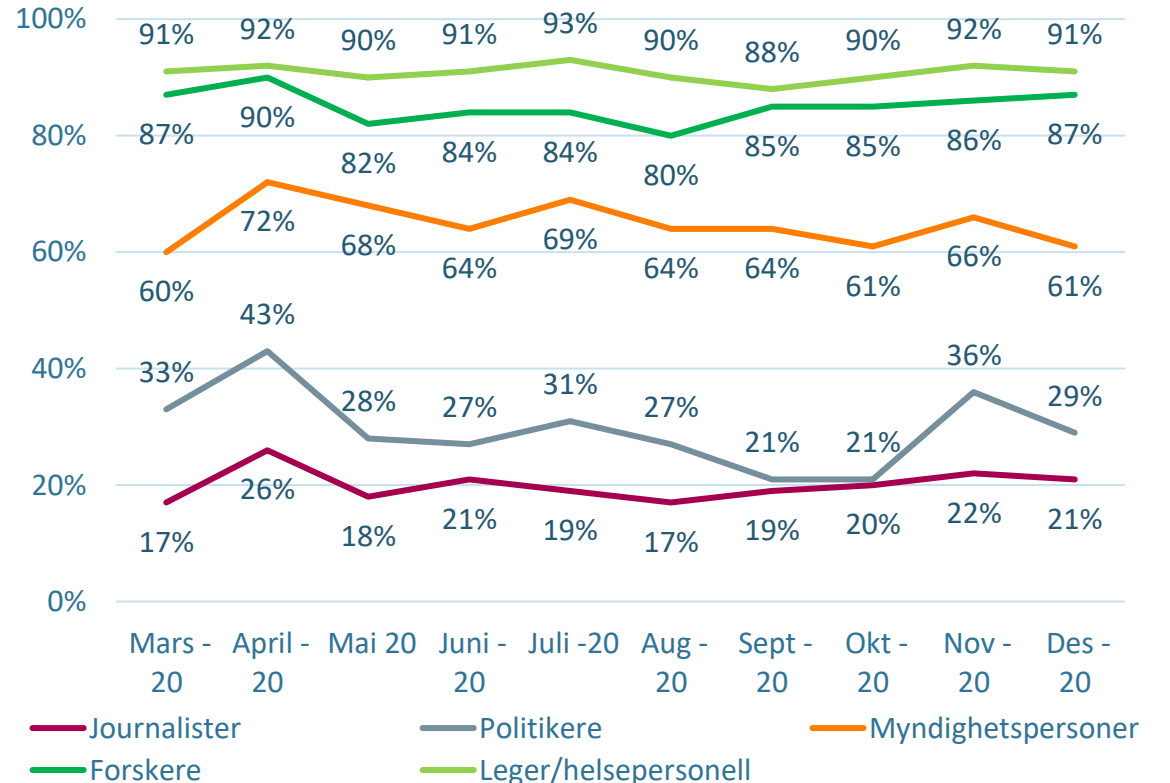
Tillit til uttalelser i nyhetsmedier fra ulike yrkesgrupper

Både i Norge og Sverige er tilliten til forskere og leger/helsepersonell gjennomgående høyere enn til myndighetspersoner, politikere og journalister*. Merk at det både i den norske og den svenske målingen ble avdekket økende tillit til flere grupper mellom september/oktober og november 2020.

NORGE: Hvilken tillit har du til følgende grupper når de uttaler seg om koronaviruset i norske nyhetsmedier?

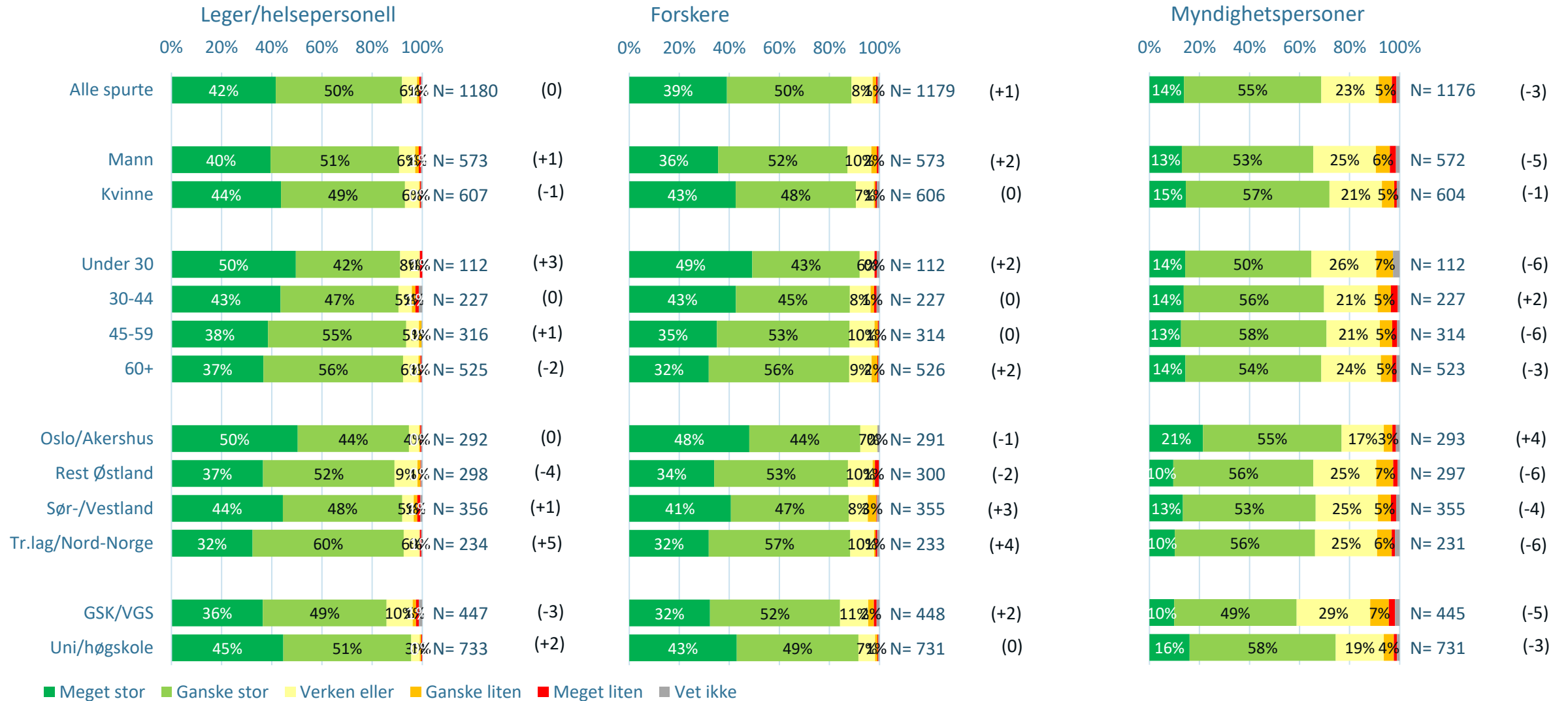
SVERIGE: Vilket förtroende har du för följande grupper när de uttalar sig om coronaviruset i svenska nyhetsmedier?

*De svenske tallene er hentet studier gjennomført av Kantar SIFO på oppdrag fra Vetenskap & Allmänhet, gjengitt i <https://v-a.se/2021/01/corona-i-svenska-medier-vaxande-oenighet-bland-politiker/> Kun første måling hver måned er inkludert i grafikken der det er gjort flere målinger i samme måned .

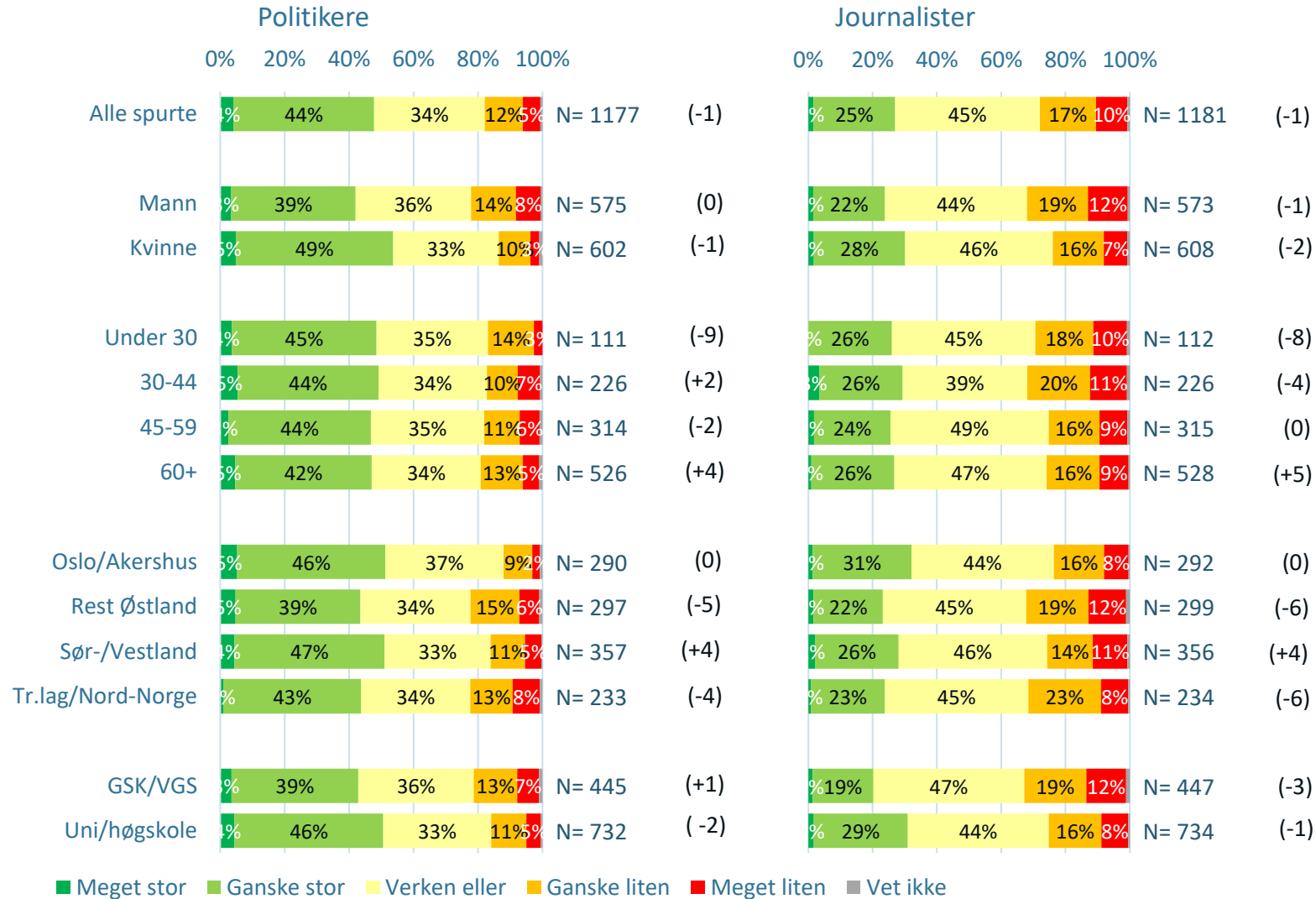

Tillit til uttalelser i nyhetsmedier fra ulike yrkesgrupper

Tillit til uttalelser i nyhetsmedier fra ulike yrkesgrupper

Forskere og korona

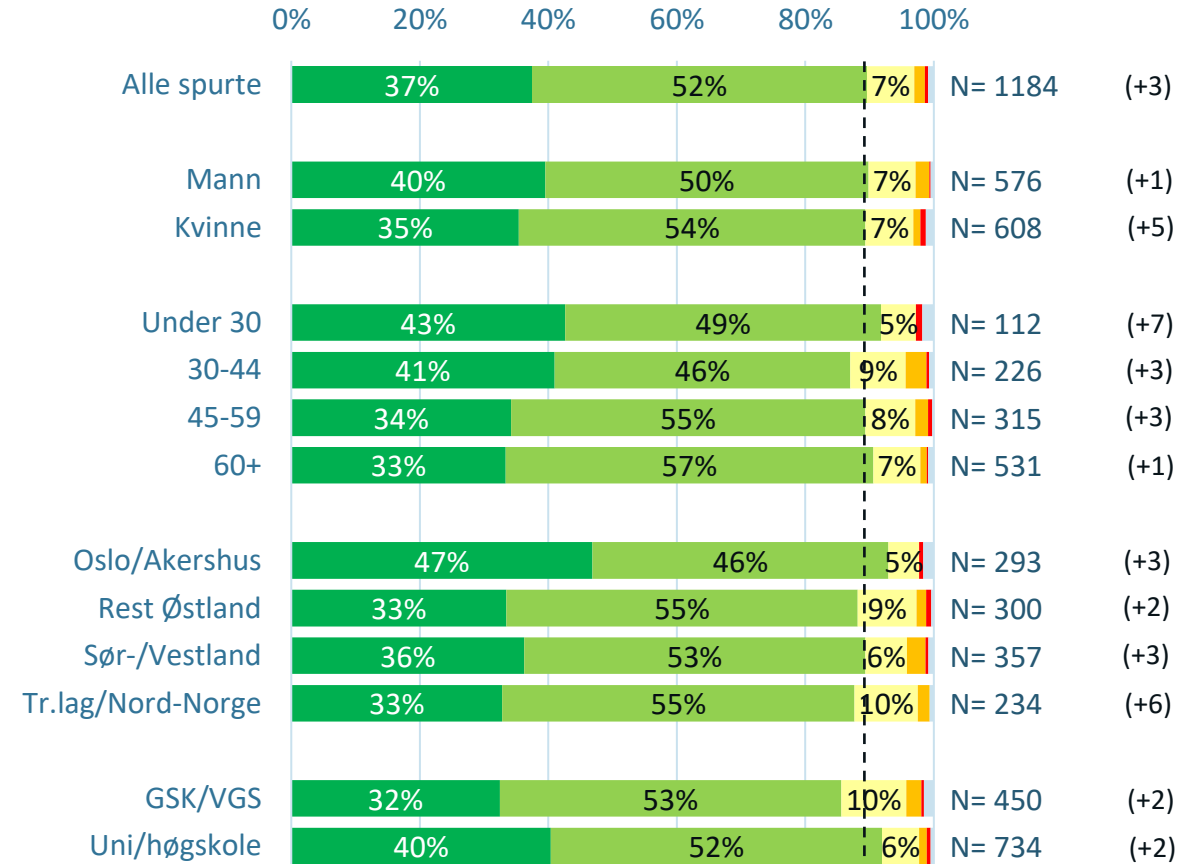
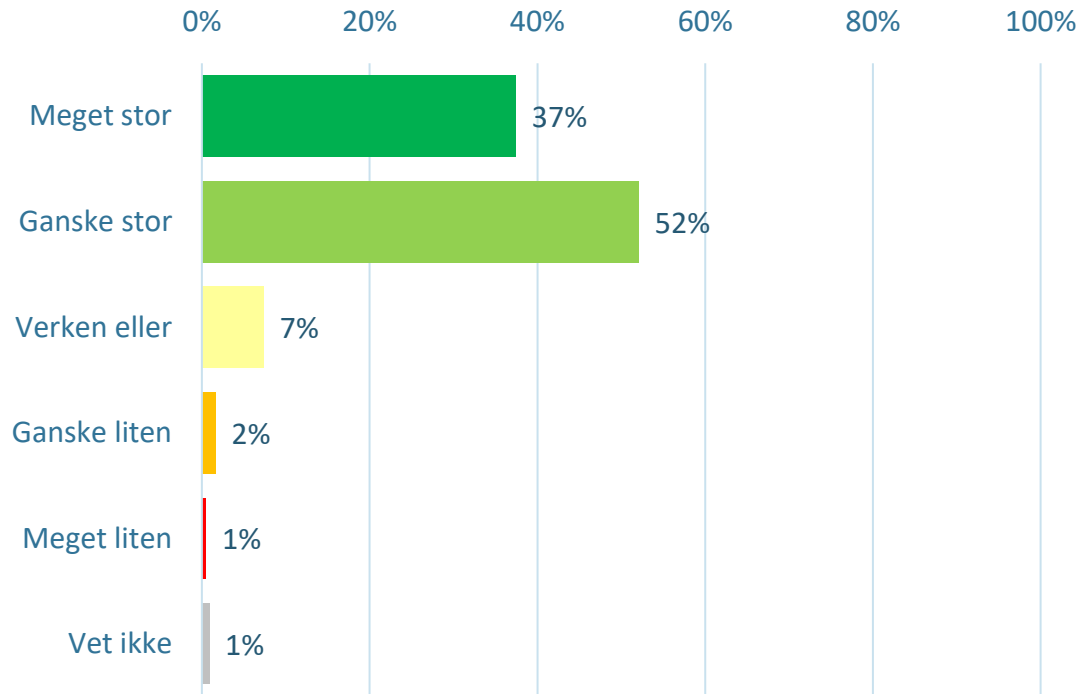

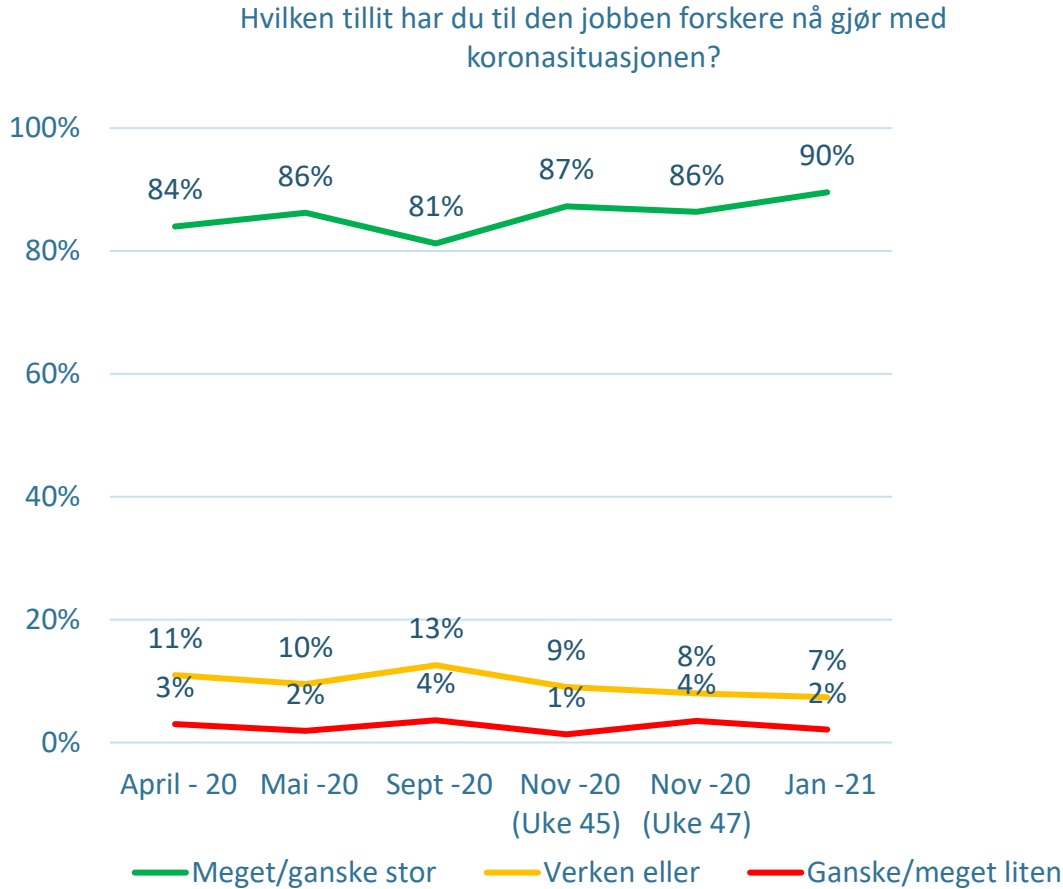
Tillit til jobben forskere gjør i forhold til koronasituasjonen

Andelen som oppgir at de har tillit til den jobben forskerne gjør med koronasituasjonen, øker sammenliknet med målingen sent i november 2020. Andelen som oppgir at de har ganske eller meget liten tillit er gjennomgående lav i alle undergrupper.

Hvilken tillit har du til den jobben forskere nå gjør med koronasituasjonen?

Andelen som oppgir at de har tillit til den jobben forskerne gjør med koronasituasjonen, øker sammenliknet med målingen i siste del av november, men er ikke signifikant høyere enn tilsvarende andel i første halvdel av november 2020.

Vaksiner

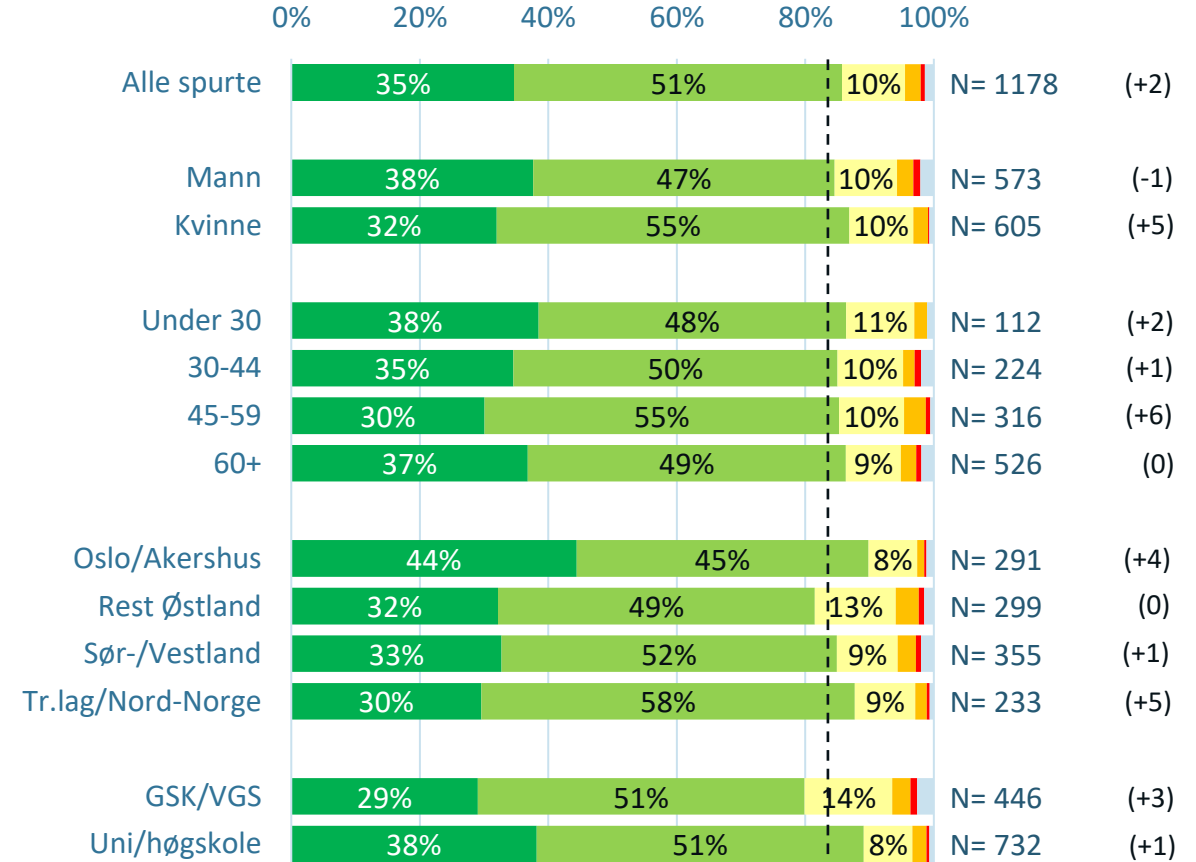
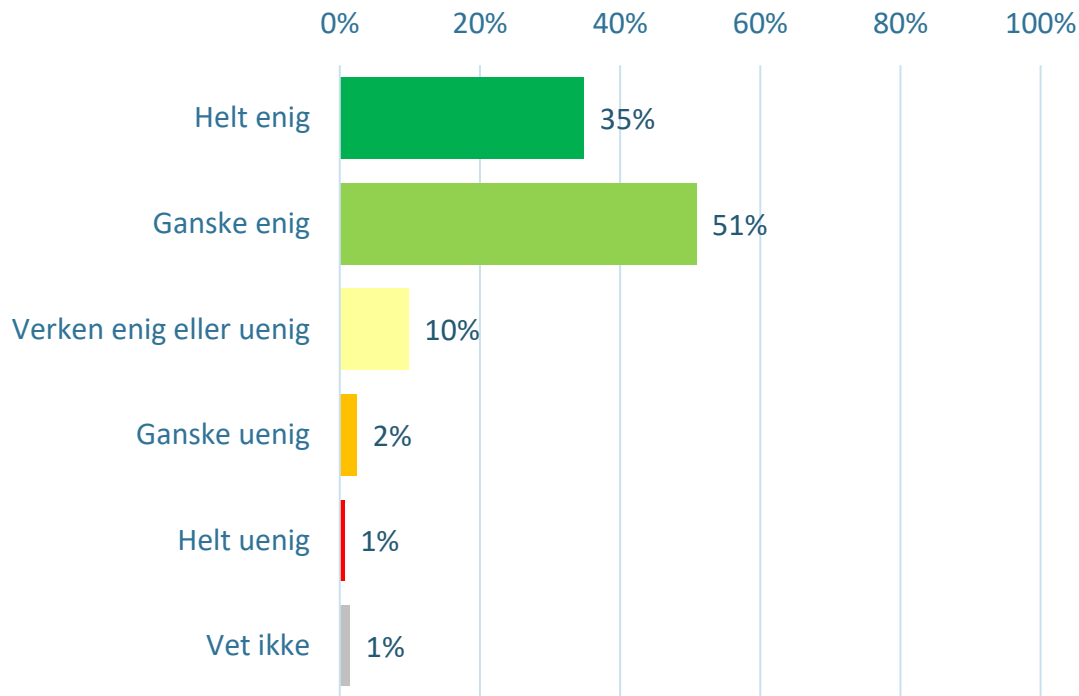

Er vaksiner trygge?

Oppfatningen av at vaksiner er trygge holder seg stabil på et høyt nivå. I januar 2021 er det 86% oppgir at de er helt eller ganske enige i påstanden om at vaksiner er trygge. Dette er på nivå med målingene i november. Gjennom hele måleperioden er andelen som er ganske eller helt uenige i påstanden lav.

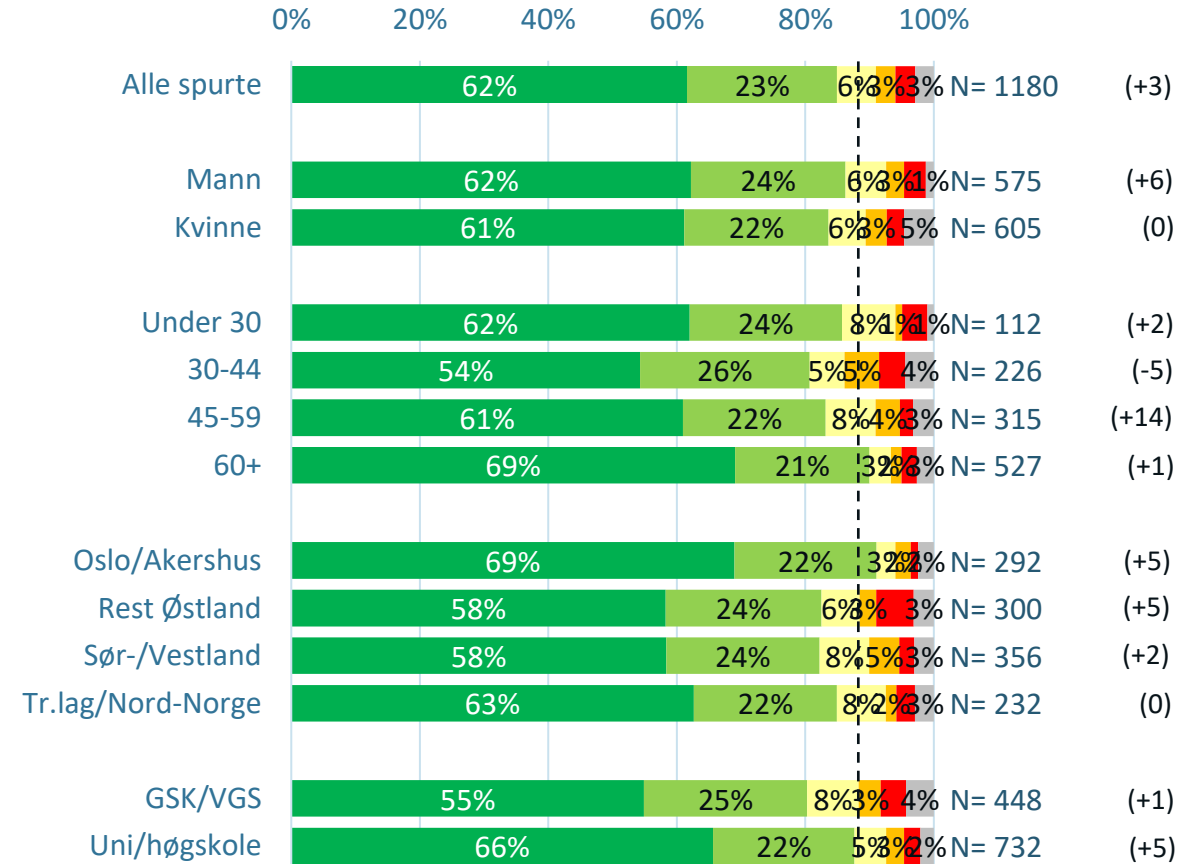
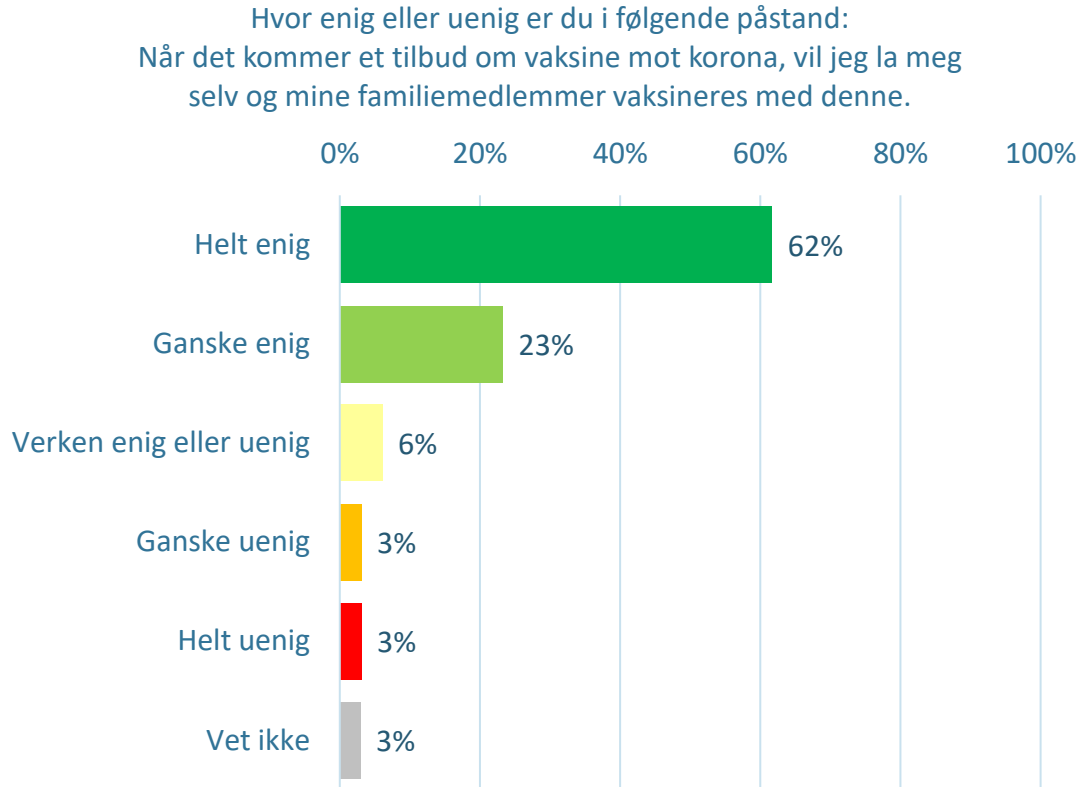
Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand:
Vaksiner er trygge

Vil man la seg vaksinere når det kommer tilbud om vaksine?

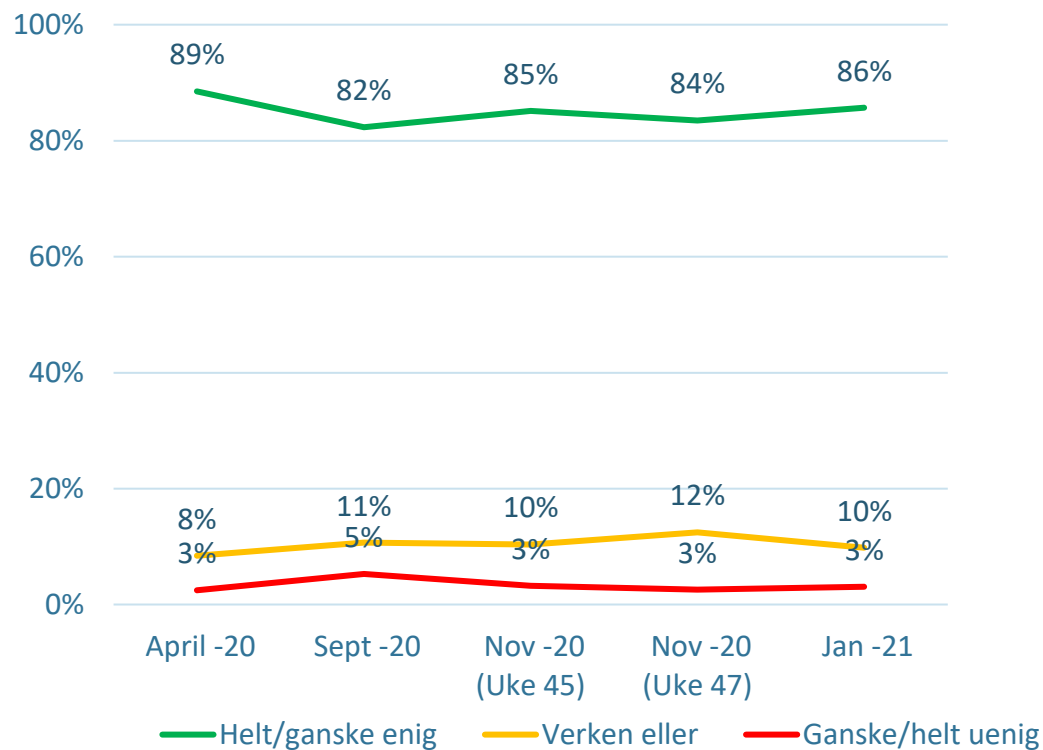
Etter at vaksineleveranser har begynt å ankomme Norge, er spørsmålsformuleringen endret på dette spørsmålet. Mens det tidligere ble stilt som et mer hypotetisk spørsmål om hvorvidt man ville la seg vaksinere når en vaksine var klar, stilles spørsmålet nå i forhold til når man får et konkret tilbud. Andelen som oppgir at de er helt eller delvis enige i påstanden er gjennomgående høy.

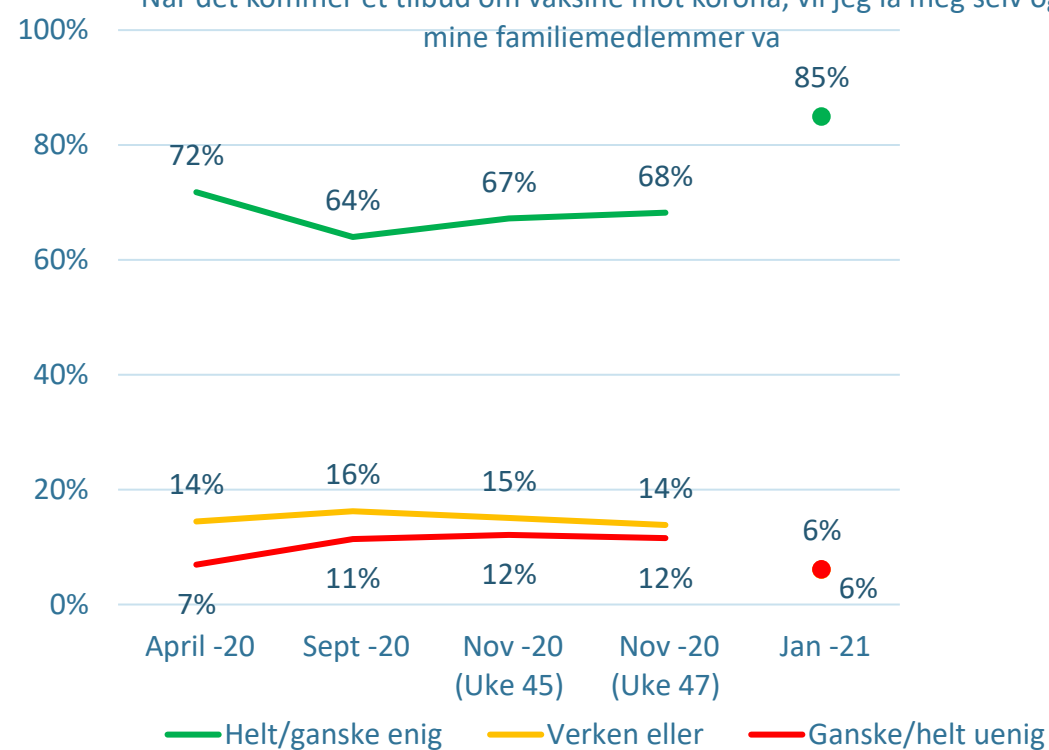
Er vaksiner trygge og vil man la seg vaksinere?

Som i de foregående målingene er tilliten til vaksiner generelt høy. Påstanden som er fremsatt i forhold til om man vil la seg vaksinere er endret etter at vaksineleveransene har begynt å komme til Norge. 85% oppgir at de er helt eller ganske enig i påstanden om at de vil la seg og sine nærmeste vaksinere når de får tilbud.

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand:
Vaksiner er trygge

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand:
Når forskerne får klar en vaccine mot korona, vil jeg la meg selv og mine familiemedlemmer vaksinere med denne.
Når det kommer et tilbud om vaksine mot korona, vil jeg la meg selv og mine familiemedlemmer va

Årsaker til at man ikke vil la seg vaksinere?

Bekymring for potensielle ukjente bivirkninger er fortsatt den viktigste årsaken som trekkes fram. Merk at spørsmålet kun er stilt til de som oppgir at de er skeptiske til å ta vaksinen når de får tilbud. Antall svar på spørsmålet er derfor lavere i denne målingen, når andelen som oppgir at de er positive til å ta vaksinen går opp.

Stilt til personer som ikke er positive til å ta koronavaksine når denne er klar: Hvorfor vil du ikke ta eller er skeptisk til å ta vaksine mot korona?

Åpne svar avhengig av holdning til påstand om å ta vaksine	
Verken enig eller uenig	Er i utgangspunktet positiv til vaksiner; men etter det presset som var på å vaksineres små barn mot svineinfluensaen(hadde en toåring som fikk den da); og problemene den har gitt mange i ettertid så er jeg blitt mer usikker.
Verken enig eller uenig	Er hypersensitiv for mye i både luft og ellers, (kronisk lungesyk)
Helt uenig	Tror ikke på denne vaksinen - tidsmessig hasteprodukt
Helt uenig	På generelt grunnlag tenker jeg at det er andre som har større behov enn meg, og min forlovede er gravid og det er enda nok usikkerheter til at det ikke er aktuelt for henne å vaksinere seg
Helt uenig	Hvis jeg kan ha viruset uten å merke noe, er poenget med vaksine fjernet. Tror vaksinen mot covid-19 er farligere enn viruset.
Helt uenig	Generelt motstander av å sprøyte inn noe som kroppens immunforsvar ordner selv. Minimal tillit til myndigheter/legemiddelindustrien. Har familiemedlem som har fått hele livet fra barndom til grav ødelagt av vaksine!
Helt uenig	Den et ikke testet lenge nok til å vite om eventuelle bivirkninger
Helt uenig	Bivirkninger og senkomplikasjoner vi ikke vet om ennå
Vet ikke	Syns det er for kort tid på utprøving, vet for lite om langtidsvirkningene
Vet ikke	Pengene styrer !
Vet ikke	Har ikke bestemt meg enda
Vet ikke	Foreløpig usikker, skeptisk

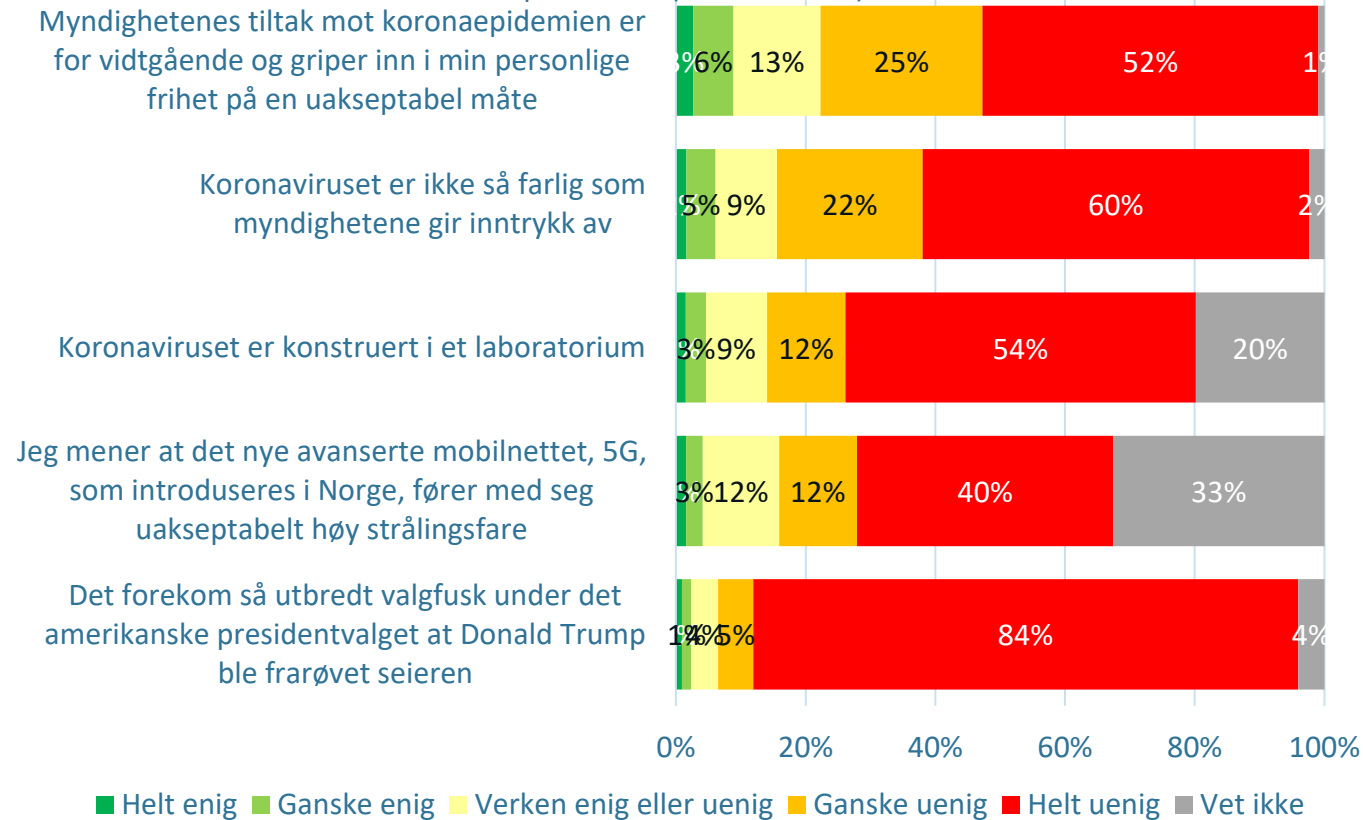
Oppfatning av omstridte påstander og konspirasjonsteorier

Oppfatning av omstridte påstander og konspirasjonsteorier

Det er gjennomgående få som oppgir at de er helt eller ganske enige i de påstandene som settes fram. 2% er enige i påstanden om at det forekom utbredt valgfusk i presidentvalget i USA, mens 9% er helt eller ganske enige i påstanden om at myndighetenes koronatiltak er for vidtgående.

Du vil nå bli presentert for noen påstander som har blitt fremsatt på internett og i enkelte medier i Norge og andre steder. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?(N=1176-1186)

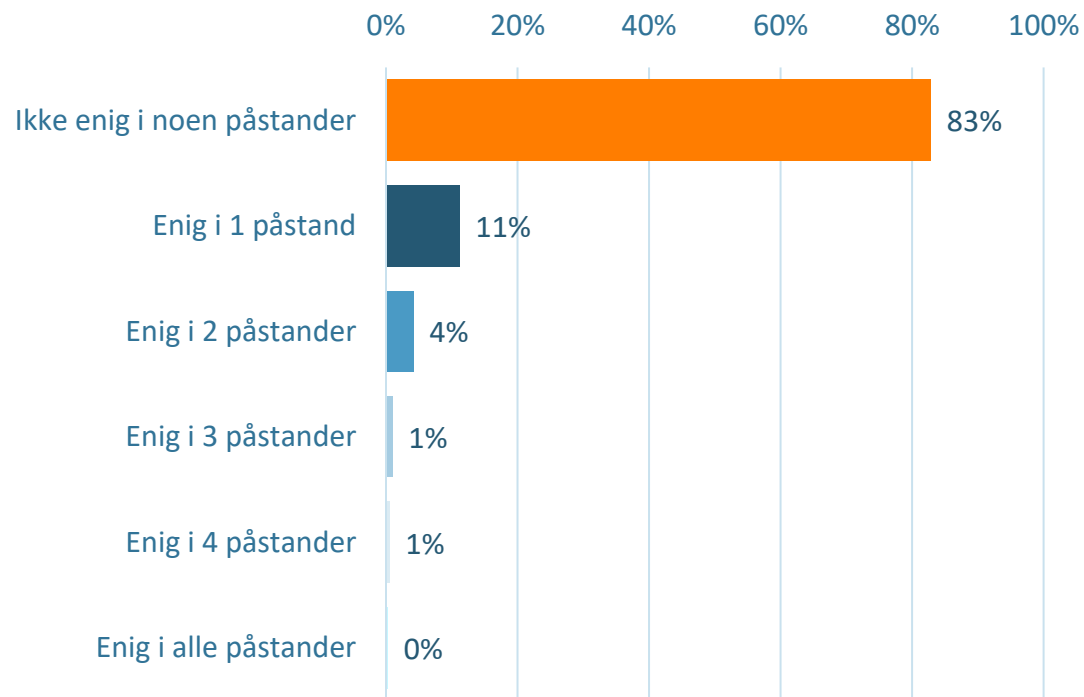
- 9 av 10 tar avstand fra påstanden om at det forekom valgfusk i det amerikanske presidentvalget og at Donald Trump ble frarøvet seieren. Det er også 8 av 10 som tar avstand fra påstanden om at koronaviruset ikke er så farlig som myndighetene gir inntrykk av.

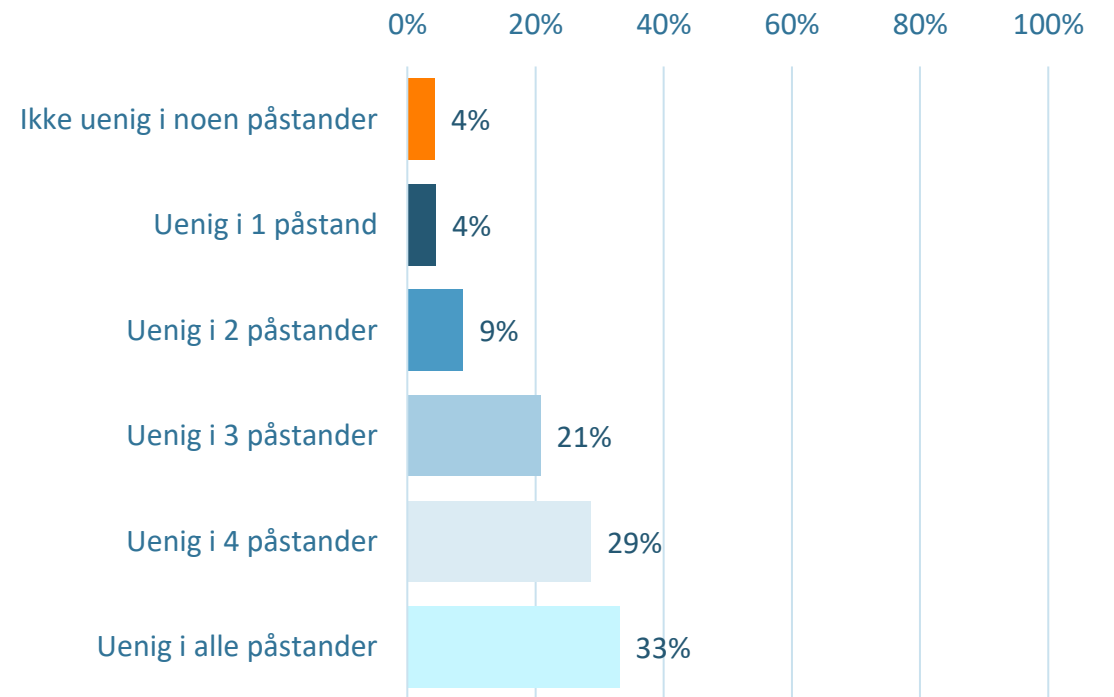
Oppfatning av omstridte påstander og konspirasjonsteorier

Mer enn 8 av 10 tar sier seg ikke enig i noen av de fremsatte påstandene. 11% oppgir at de er helt eller ganske enig i 1 av de fremsatte påstandene. I denne gruppen er det flest som har sagt seg enig i påstanden om at myndighetenes koronatiltak er for vidtgående. Mindre enn 2% oppgir at de er helt eller ganske enig i 3 eller flere av påstandene som er fremsatt. Samtidig er det 1 av 3 som tar aktivt avstand fra alle de 5 påstandene og oppgir at de er helt eller ganske uenig i alle.

Antall påstander hvor det er oppgitt at man er helt eller ganske enig

Antall påstander hvor det er oppgitt at man er helt eller ganske uenig

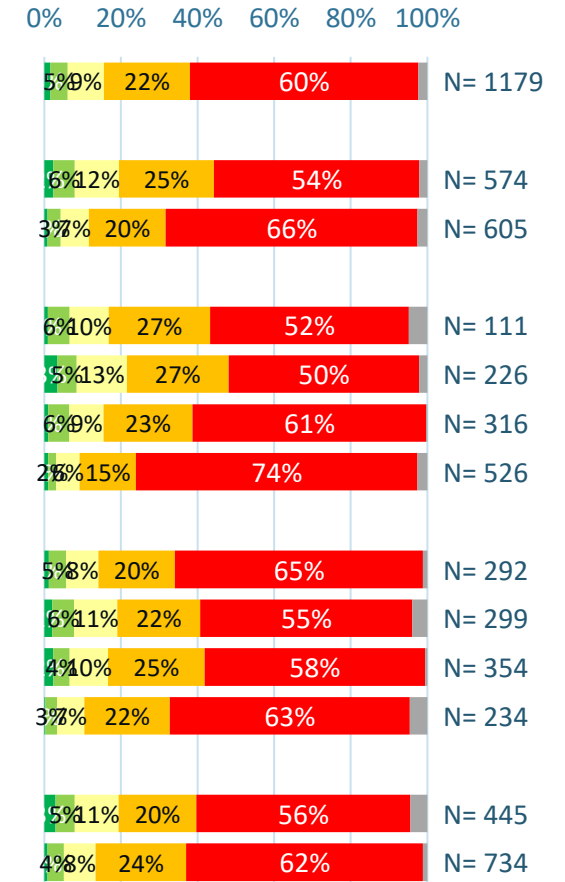
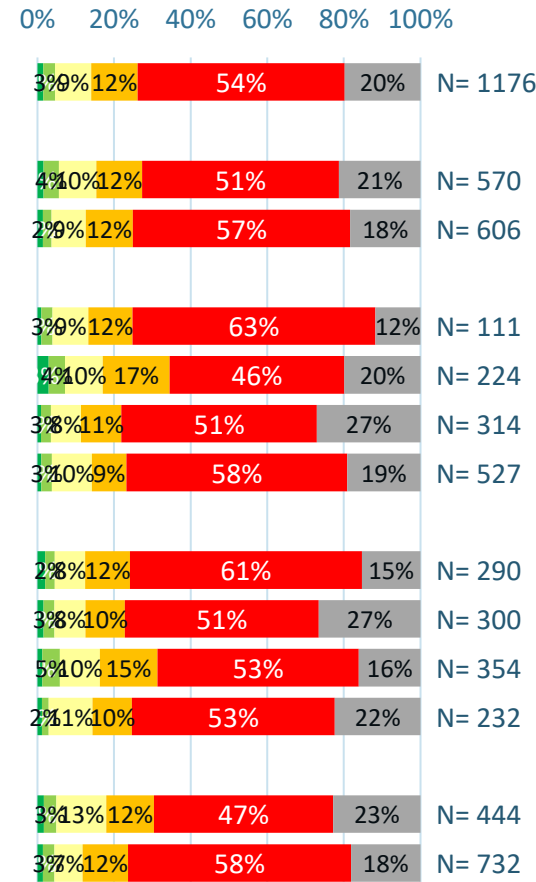
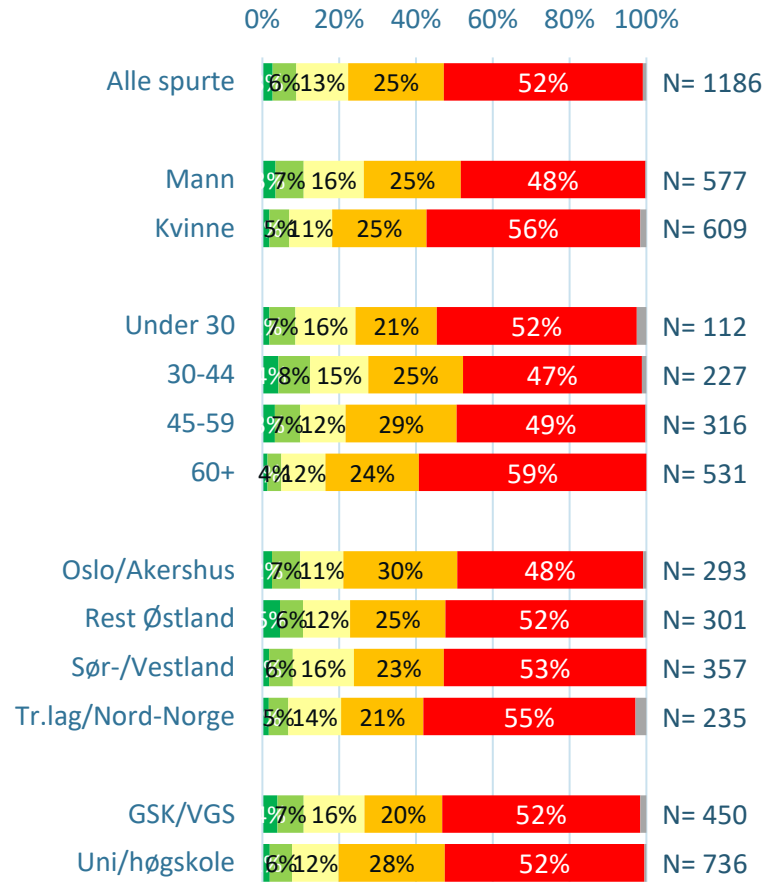

Oppfatning av omstridte påstander og konspirasjonsteorier

Myndighetenes tiltak mot koronaepidemien er for vidtgående og griper inn i min personlige frihet på en uakseptabel måte

Koronaviruset er konstruert i et laboratorium

Koronaviruset er ikke så farlig som myndighetene gir inntrykk av

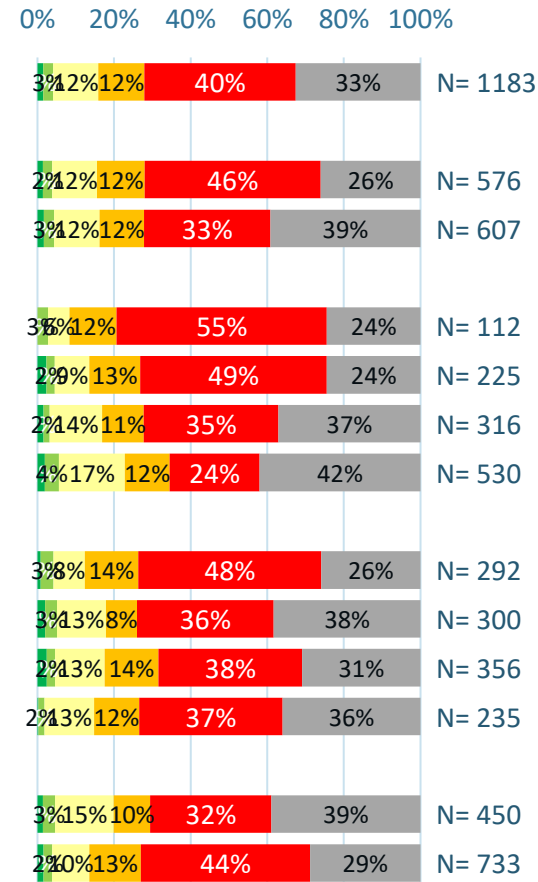
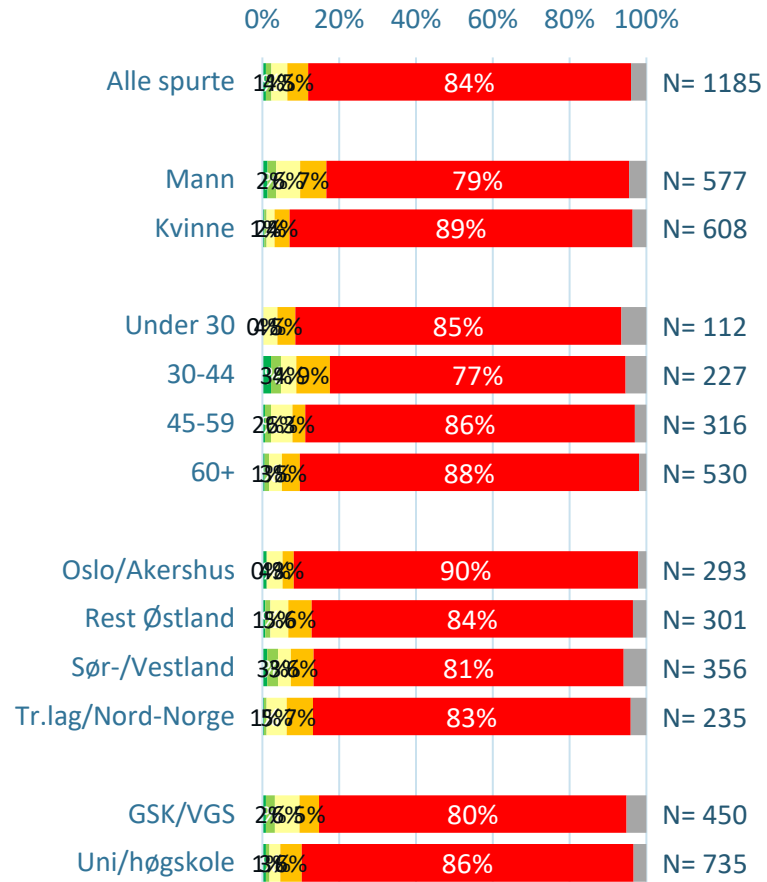
■ Helt enig ■ Ganske enig ■ Verken enig eller uenig ■ Ganske uenig ■ Helt uenig ■ Vet ikke

Oppfatning av omstridte påstander og konspirasjonsteorier

Det forekom så utbredt valgfusk under det amerikanske presidentvalget at Donald Trump ble frarøvet seieren

Jeg mener at det nye avanserte mobilnettet, 5G, som introduseres i Norge, fører med seg uakseptabelt høy strålingsfare

■ Helt enig ■ Ganske enig ■ Verken enig eller uenig ■ Ganske uenig ■ Helt uenig ■ Vet ikke